

1. ДЕРЖАВНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ХЕРСОНЩИНИ

КИРИЛОВ Ю.Є., ректор, д.е.н., доцент,
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»
СТУКАН Т.М., аспірант,
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Об'єднання територіальних громад є головною складовою регіонального розвитку в сучасних умовах, результативність якого свідчатиме про ефективність діяльності місцевих органів влади. Регіони, які стали на шлях впровадження реформи децентралізації вже сьогодні збільшують фінансування у свою соціальну сферу, економіку та інфраструктуру. Інвестори більш охоче спрямовують свої фінансові ресурси не через центральні органи влади, а через місцеві та регіональні. Тому основним мотивом впровадження адміністративної реформи в Україні є розвиток ефективної, економічно спроможної громади, яка здатна швидко реагувати на місцеві потреби і акумулювати максимум інвестиційних потоків [2]. При цьому фінансові ресурси у формуванні спроможних громад є найбільш визначальним критерієм, який забезпечить їх сталий розвиток.

Головним стратегічним завданням модернізації системи державного управління та територіальної організації влади, яка сьогодні здійснюється, є формування ефективного місцевого самоврядування, створення комфортних умов для проживання громадян, надання їм високоякісних та доступних публічних послуг. Досягнення зазначених цілей неможливе без належного рівня економічного розвитку відповідних територій, їх фінансового забезпечення і достатніх джерел для наповнення їх місцевих бюджетів.

Держава здійснює фінансову підтримку об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст шляхом надання ОТГ коштів у вигляді субвенцій на формування відповідної інфраструктури згідно з планом соціально-

економічного розвитку такої територіальної громади у разі, якщо її межі повністю відповідають медам, визначеним перспективним планом формування територій громад області [3]. Саме фінансова спроможність новостворених ОТГ є одним із найсуттєвіших аспектів, від якого, залежить успішність функціонування кожної з них. Наявність економічно активних суб'єктів підприємницької діяльності, достатня кількість кваліфікованих трудових ресурсів, розвинена промислова та соціальна інфраструктура – все це є основою для успішного розвитку громади.

На сьогодні новостворені ОТГ Херсонщини демонструють економічну та фінансову спроможність, що дає їм можливість залучати інвестиції і зміцнювати свій інституціональний потенціал. Аналіз рівня виконання доходів загального фонду місцевих бюджетів за січень-квітень 2017 року у 12 ОТГ Херсонщини, утворених станом на 01 січня 2017 р. (табл.1) свідчить про збільшення доходів місцевих бюджетів без трансфертів та власних надходжень бюджетних установ на душу населення порівняно з відповідним періодом 2016 р. Так у більшості ОТГ цей показник перевищує середньообласний.

Таблиця 1

Оцінка фінансової спроможності 12 ОТГ Херсонщини утворених станом на 01 січня 2017 року

Назва ОТГ	Площа ОТГ, км ²	Чисельність населення на 01.01.2017, тис. осіб	Власні доходи на 1-го мешканця, грн	Рівень дотаційності і бюджетів, %	Капітальні видатки на 1-го мешканця	Питома вага видатків на утримання адміністрації ОТГ, %
Асканія-Нова	330,6	5,7	2305,2	15,8	1082,1	32,1
Великокопанівська	112,9	7,1	2295,0	20,3	1298,1	25,7
Гладківська	207,9	5,2	1313,6	25,8	638,1	32,2
Зеленопідська	269,0	4,6	5749,8	2,3	1668,6	19,2
Каланчацька	630,3	15,3	2985,4	7,2	794,7	15,0
Кочубеївська	206,2	3,1	2461,5	9,8	1567,2	41,0
Мирненська	180,6	3,9	3491,8	6,2	846,5	25,2
Музиківська	126,9	3,8	4690,4	8,9	1008,1	20,7
Присиваська	399,5	5,0	2686,4	9,9	1310,0	29,3
Тавричанська	243,0	4,5	6453,6	-1,2	2160,6	16,0
Хрестівська	261,0	5,6	3279,3	7,0	1013,6	24,1
Чаплинська	580,4	16,2	3416,0	5,3	735,5	14,6

Джерело: сформовано за даними [6].

Рівень дотаційності бюджетів 9 з 12 ОТГ не перевищує 10%, що свідчить про високий ступінь фінансової незалежності територіальних громад і спроможність покрити видатки за рахунок власних грошових надходжень. Власні доходи мешканців у 2017 р. по кожній з громад перебувають на середньому рівні. За підсумками 2017 р. найбільша питома вага видатків на утримання службовців у фінансовому ресурсі ОТГ припадає на бюджет Кочубеївської ОТГ – 41 %, найменша – на бюджети Каланчацької та Чаплинської ОТГ – по 15 %.

Темп росту доходів населення на 1 особу за чотири місяці 2017 року у 8 ОТГ Херсонщини об'єднаних на 01.01.2017 р. досяг показників від 153,4% до 438,9%. Музиківська ОТГ має бюджет громади, який перевищує 18 млн. грн, який наповнюється за рахунок 460 платників податків. На території Музиківської ОТГ функціонує 22 сільськогосподарських підприємства, з них «Сапфір-Агро», птахофабрика ПАТ «Чорнобаївське» та біогазовий завод. Музиківська ОТГ підвищує свою фінансову спроможність за рахунок інвестиційних коштів, які залучені до громади через міжнародні програми та гранти [7].

Структура доходів місцевих бюджетів ОТГ Херсонської області виглядає так – 60% від податку на доходи фізичних осіб залишається у розпорядженні громади, 40% йде далі – на район, область, Київ. У ОТГ залишаються по 100% земельного, єдиного податків та податку на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності, 5% акцизного податку з реалізації підакцизних товарів, 25% екологічного податку [4]. Штрафи, пені і всі оплати, що накладають спеціальні органи контролю, – залишаються на 100%.

На Херсонщині з 2015 року територіальні громади отримали значний обсяг фінансових ресурсів. У 2015 рік бюджетної децентралізації додатково наростили дохідну частину бюджетів на 541 млн. грн., у 2016 році – на 951 млн. грн., а за 2017 рік додатково отримано більше ніж 700 млн. грн. Це дало ОТГ можливість здійснювати не лише видатки споживання, а й спрямувати кошти

на розвиток громади, дорожньої інфраструктури, зміцнення матеріально-технічної бази комунальних підприємств.

Наповненість місцевих бюджетів ОТГ Херсонщини стало стабільним. Про це свідчать і обсяги вільних залишків. Якщо на початку 2016 року вони склали 142 млн. грн., то на 01.01.2017 року – сума перевищила 1 млрд грн. Це значний потенціал для реалізації місцевих програм та подальшого інфраструктурного зміцнення громад. 12 ОТГ отримали 175 млн. грн. власних доходів, що в 2,3 рази більше, ніж до об'єднання. Так, в Музиківській ОТГ доходи зросли в 5 разів, що є підтвердженням фінансової спроможності цієї невеликої громади.

Новостворені ОТГ Херсонської області від держави отримують додаткове стимулювання на капітальні видатки. Державний бюджет здійснює фінансову підтримку громад в першу чергу шляхом надання їм коштів на формування інфраструктури. У 2017 році громади мали можливість реалізувати вперше проекти за рахунок коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури ОТГ. Згідно розподілу Херсонська область отримає до кінця року більше ніж 52,1 млн грн такої субвенції.

Отримані додаткові фінансові ресурси дадуть можливість громадам реалізувати видатки в соціально-культурній сфері, профінансувати заклади середньої освіти та дитячі садочки; організувати надання первинної медичної допомоги та фінансувати послуги вторинної медицини; забезпечувати утримання та організацію роботи будинків культури, бібліотек, спортивних закладів, надавати соціальну допомогу населенню; утримувати виконавчі апарати органів місцевого самоврядування; реалізувати інфраструктурні проекти та місцеві програми і заходи; надавати адміністративні послуги, створювати в громадах відповідні центри та здійснювати інші видатки, які віднесені до їх повноважень.

Виходячи з аналізу фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад Херсонщини, слід констатувати, що об'єднані територіальні громади є прикладом позитивних змін у процесі реформування місцевого самоврядування

та територіальної організації влади в Україні та перспективою сталого фінансового та соціально-економічного розвитку області.

Література

1. Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. – К. : ТОВ «Софія».– 2012. – 128 с. 1

2. Децентралізація та ефективне місцеве самоврядування: навчальний посібник для посадовців місцевих та регіональних органів влади та фахівців з розвитку місцевого самоврядування. Київ: ПРООН/ МПВСР. – 2007. – 269 с.

3. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад»: від 05.02.2015 р. № 157-VIII [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України: [сайт]. – Текст. дані. – Київ 2015. – Режим доступу: <https://xn--80aagahqwyibe8an.com/zakon-ukrajiny/stattya-finansova-pidtrimka-derjavoju-115774.html> (дата звернення: 26.04.2018).

4. Наталенко Н.В. Фінанси та бюджет об'єднаної громади (навчальний модуль) / Н. Наталенко. – К.: ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 72 с.

5. Оцінка фінансової спроможності 366 ОТГ за 2017 рік [Електронний ресурс] // Децентралізація: [сайт]. – Текст. дані. – Київ 2018. – Режим доступу: http://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/183/%D0%91%D1%80%D0%BE%D1%88%D1%83%D1%80%D0%B0_-_%D0%A0%D0%B5%D0%B9%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B3_366_%D0%9E%D0%A2%D0%93.pdf (дата звернення: 26.04.2018).

6. Процес децентралізації в Херсонській області [Електронний ресурс] // Херсонська обласна державна адміністрація: [сайт]. – Текст. дані. – Херсон, 2018. – Режим доступу: <http://khoda.gov.ua/reformi/proces-decentralizaci%25d1%2597-v-oblasti/> (дата звернення: 26.04.2018).

7. Чим Музиківська ОТГ приваблює інвесторів? [Електронний ресурс]
// ГО «Український кризовий медіа-центр» : [сайт]. – Текст. дані. – Херсон,
2017. – Режим доступу: <http://ucmc.org.ua/uk/muzikivska-otg/> (дата звернення:
26.09.2017).